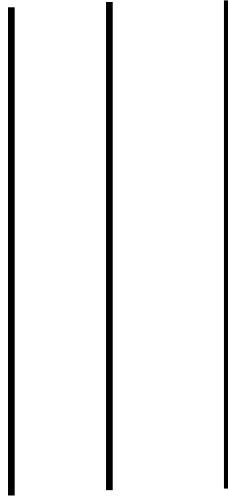

आर्थिक बर्ष २०७६/०७७ को
लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण

प्रतिवेदन

थाक्रे गाँउपालिका
महादेववेशी धादिङ, बागमती प्रदेश, नेपाल
Email : thakre.mun@gmail.com

विषय सूची

१. पृष्ठभूमी :.....	3
२. अध्ययनको महत्व :.....	4
३. लैङ्गिक समानता सामाजिक परीक्षण परीक्षणको उद्देश्यहरु :	4
४. अध्ययनका क्षेत्रहरु :	5
५. अध्ययनको तरीका र विधि :.....	5
६. सहभागीहरु :.....	6
७. विश्लेषणका औजारहरु :.....	6
८. परीक्षणबाट आएका मुख्य प्राप्तिहरु :	6
९. लैससास बजेट परिक्षण बिधिबाट देखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था.....	7
९.१ परीक्षण पश्चात सूचकहरुले प्राप्त गरेका अंक	7
९.२ प्रमुख सुचक र प्राप्ताङ्क.....	15
९.३ माकुरे जालो.....	17
१०. सबल पक्ष र सूधार गर्नु पर्ने पक्षहरु :.....	17
११. लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विकास कार्ययोजना	20
१२. निष्कर्ष :.....	22
१३. सुझाव :.....	23
अनुसूचीहरु	24
क) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका सूचक.....	24
ख) लैंगिक परीक्षण कार्यक्रमका केही भ्रलकहरु.....	30
ग) सहभागी नामावली	32
घ) कार्यक्रमको विस्तृत विवरण (दुई दिने कार्यशाला) :.....	33
ङ) लक्षित समूह छलफल प्रशनावली (आमा समूह वा महिला समूह, बालक्लव, उपभोक्ता समूह).35	

लैससास परीक्षण प्रतिवेदन

१. पृष्ठभूमि :

नेपाल सरकारको नीति, कार्यक्रम तथा बजेट वक्तव्यहरु र विभिन्न कानूनी दस्तावेजहरुमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका मुद्दाहरुलाई सम्बोधन गर्दै राष्ट्रिय प्राथमिकता दिईएको छ । यसै कार्यलाई स्थानीय तहमा कार्यान्वयन गर्न महिला तथा बच्चितीमा परेको वर्गहरुलाई विकासको मूलप्रवाहमा ल्याई समावेशी विकास गर्न विगत केही वर्ष यता संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय लगायतका मन्त्रालयहरुले धेरै प्रयास गरिरहेका थिए । संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले नेपाल सरकारको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति तथा कार्यक्रमहरुलाई प्रभावकारी ढंगबाट संचालन गर्न लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति २०६६ तयार गरी स्थानीय निकायहरुमा कार्यान्वयन हुदै आईरहेको थियो ।

नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०६३/२०६४ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएका लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा गर्ने व्यवस्थालाई संस्थागत गरिनेछ भन्ने नीतिलाई कार्यान्वयन एवं स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ एवं नियमावली २०५६ मा भएको व्यवस्था अनुसार मूलतः स्थानीय निकायमा लैङ्गिक तथा समावेशी विकास पक्षलाई विकास एवं प्रवर्धन गर्न तत्कालिन संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले स्थानीय निकाय लैङ्गिक उत्तरदायि तथा सामाजिक समावेशी बजेट तर्जुमा एवं परीक्षण निर्देशिका २०६८ स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको थियो ।

तत्कालिन जिल्ला विकास समिति तथा गाविस र नगरपालिकाहरुले लैससास परीक्षण गरि आफ्ना सञ्चलित कार्यक्रमहरु लैगिक मैत्री भए नभएको परीक्षण गरि लैगिक उत्तरदायि बजेटको सुनिश्चितता गर्ने प्रयास गरेका थिए । हाल आएर स्थानीय सरकारको रुपमा काम गरिरहेका नगरपालिका तथा गाउँपालिकाहरुले लैगिक परीक्षण गर्ने शुरुवात गरिरहेका छन ।

नेपालको नया संविधान २०७२ पछि राज्यको पुनसंरचना हुदा संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरुले लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन हुदै आइरहेका छन ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) सम्बन्धी व्यवस्था प्रस्तावनमा नै उल्लेख गरिएको छ । यसका अलावा दफा ११ को गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारको उपदफा (२) (त) मा जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति र असक्तहरुको व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी अन्तर्गत विभिन्न क्रियाकलापहरु संचालन गर्ने अधिकार प्रदान गरेको छ भने दफा २४ उपदफा (२) मा स्थानीय तहले योजना बनाउँदा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा र प्रक्रियासँग अनुकूल हुनेगरी सुशासन, वातावरणमैत्री, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूल, विपद् व्यवस्थापन, लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था उल्लेख गरिएको छ । यसैगरी सोही दफाको उपदफा (३) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्ना योजना बनाउँदा महिला बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने खालका योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ भनी उल्लेख गरेको छ ।

थाक्रे गाउपालिकाले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका क्षेत्रमा विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आइरहेको छ । गाउपालिकाले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्यविधि तयार गरि २०७६ साल फाल्गुण ७ गते कार्यपालिका बैठकबाट अनुमोदन समेत गरिसकेको छ । भरखरै अनुमोदन भएको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्यविधि २०७६ को मर्म र भावना अनुरूपम थाक्रे गाउपालिकाले २०७६ फाल्गुण २२ गते लैंगिक परिक्षण सफलता पूर्वक सम्पन्न गरेको छ ।

थाक्रे गाउपालिकाको योजना र कार्यक्रम तर्जुमाका सबै चरणमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण एवं मूलप्रवाहीकरणका प्रकृत्यामा आवश्यक समन्वय कायम गराउनुका साथै सहकार्यका लागि प्रतिवद्धता व्यक्त भएका छन । लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कायम गर्न लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणपरिक्षण कार्यविधि २०७६ अनुसार यस गाउपालिकाले आफ्नो क्षेत्रका विकासका लागि आवधिक र वार्षिक योजना तर्जुमा गर्दा महिला र बालबालिकाका तथा पछाडी पारिएको समुदायको विकासको लागि थप सशक्तिकरणका कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकता दिनु पर्ने व्यवस्था छ ।

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्यविधि २०७६ ले गाउपालिकाले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका विषयमा सैद्धान्तिक तथा व्यवहारिक ज्ञान दिलाई स्थानीय तहमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मैत्री योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने छ । यसै सन्दर्भलाई मध्यनजर गर्दै थाक्रे गाउपालिकाले गाउपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण गरि प्रमुख सुचकहरुमा प्राप्त गरेको अंक, विस्तृत कार्य योजना सहित यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

२. अध्ययनको महत्व :

गाउँपालिकाले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणपरिक्षण कार्यविधि २०७६ ले गाउँपालिकाको लैससास क्षेत्रलाई प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिएको छ । गाउपालिकाले वस्ती स्तरबाट योजनाहरुको छनौट देखि प्राथमिकिकरण हरेक चरणहरुमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणअन्तरगत कार्यान्वयन गरिनु पर्ने क्रियाकलापहरुमा थप प्रभावकारिता ल्याउनको लागि पनि लैससास परिक्षणको आवश्यकता रहेको छ । लैससास परिक्षण गरिसकेपछि गाउपालिकाले लैससासको दृष्टिकोणबाट अन्तराल रहेका क्षेत्रको पहिचान गरि विस्तृत कार्य योजना तयार गरेको छ । उक्त कार्य योजनाले गाउपालिकाबाट सञ्चालन हुने आगामी कार्यक्रमहरुलाई थप लैससास मैत्री बनाउन उल्लेखनिय भुमीका निर्वाह गर्नेछ । हरेक आर्थिक वर्षमा लैंगिक परिक्षण गरि लैंगिक समानता तथा समावेसि विकासमा यस प्रकारको परिक्षणको अत्यन्त महत्व रहेको छ । लैङ्गिक समताको सिद्धान्त, समविकासको सिद्धान्त, समावेशीकरणको सिद्धान्त तथा लैङ्गिक उत्तरदायित्वको सिद्धान्तलाई कार्यान्वयनमा उतार्नको लागि पनि लैससास परिक्षणको आवश्यकता रहेको छ ।

३. लैङ्गिक समानता सामाजिक परीक्षण परीक्षणको उद्देश्यहरु :

- बजेट तर्जुमा नीति, प्रक्रिया र संरचनाको लैङ्गिक सम्बेदनशीलता र जवाफदेहिता मापन गर्नु
- श्रोतको बांडफांटमा महिलाका आवश्यकता सम्बोधन भए/नभएको विश्लेषण गर्नु ।
- नीति निर्माण र योजना तर्जुमा प्रक्रियामा महिलाका मुद्दालाई छलफलमा ल्याउन र सरोकारवालाहरुलाई उत्तरदायी वन्न उत्प्रेरित गर्नु ।

- लैङ्गिक मूल प्रवाहीकरणको समग्र प्रक्रियामा योगदान दिने तर्फ उन्मुख लैङ्गिक सम्वेदनशील आर्थिक प्रतिवद्धता निर्माण गर्न सहयोग पुऱ्याउनु ।
- गाउँपालिकाको योजनाका विभिन्न चरणमा लैससासलाई प्राथमिकिकरण तथा कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता ल्याउनको लागि विस्तृत कार्य योजना तयार गर्ने ।

४. अध्ययनका क्षेत्रहरु :

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणपरिक्षण गर्दा खेरी विभिन्न दस्तावेजहरुको अध्ययन गरिएको थियो । गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम, बार्षिक योजना तथा विभिन्न क्षेत्रगत कार्यक्रमहरुले लैससास क्षेत्रलाई कति सम्म सम्बोधन गरेको छ भनेर अध्ययन गरिएको थियो । यसै गरि । लैङ्गिक समताको सिद्धान्त, समविकासको सिद्धान्त, समावेशीकरणको सिद्धान्त तथा लैङ्गिक उत्तरदायित्वको सिद्धान्तलाई गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमबाट आत्मसात गरिएको वा गरिनु पर्ने विषयहरुको अध्ययनको क्रममा खोजी भएको थियो । यसै गरि थाक्रे गाउँपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणकार्यविधि २०७६ लाई पनि अध्ययनको विषयवस्तु बनाइएको थियो । लैससास कार्यविधि २०७६ मा उल्लेखित सुचकमा आधारित रहेर लैंगिक परिक्षण गरिएको थियो । गाउँपालिकाबाट आर्थिक वर्ष २०७६।०७७ मा सञ्चालन गरिएका विभिन्न योजनाहरुमा महिलाको सहभागिता तथा निर्णय प्रक्रियामा उनिहरुको अवस्थाबारे पनि लक्षित समुह विधिबाट अध्ययन गरिएको थियो ।

५. अध्ययनको तरीका र विधि :

थाक्रे गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी परीक्षणका क्रममा निम्न विधिहरु अपनाईएको थियो :

- गाउँपालिकाका अध्यक्ष श्री रामकुमार आचार्यज्युको अध्यक्षतामा विभिन्न विषयगत समितिलाई समेटेर लैंगिक परिक्षण कार्यदल गठन गरी सो कार्यदललाई लैससास परिक्षणको आवश्यक तयारी गर्न लगाइएको थियो ।
- थाक्रे गाउँपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७६।०७७ का लागि स्वीकृत गरेका योजनाहरुमा गठन भएका उपभोक्ता समितिहरुमा महिलाहरुको सहभागिता र सक्रियताको अवस्था जान्नका लागि उपभोक्ता समितिहरूसंग लक्षित समूह छलफल विधिबाट सूचनाहरु संकलन गरिएको थियो ।
- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि गाउँपालिकामा भएका दस्तावेजहरु अध्ययन गरिएको थियो ।
- गाउँपालिका अन्तरगतका विभिन्न विषयगत शाखामा कार्यरत प्रमुख कर्मचारीहरु तथा कार्यदल वीच अन्तरक्रिया छलफल गरी लैससास पूर्व तयारी वैठक सम्पन्न गरिएको थियो ।
- थाक्रे गाउँपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ का लागि तय गरेको नीति तथा कार्यक्रम र विनियोजन गरेको वजेट र आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ को तुलनात्मक अध्ययन गरिएको थियो
- थाक्रे गाउँपालिकाका विभिन्न विषयगत शाखाका कर्मचारीहरूसंग असंरचित अन्तर्बार्ता लिईएको थियो ।

- लैससास परिक्षण दुइ चरणमा सम्पन्न भयो १. गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष तथा कार्यपालिकाका सदस्यहरु, कार्यदल तथा विषयगत शाखाका प्रमुख कर्मचारीहरुहरुको सहभागितामा लैगिक परिक्षणको स्कोरिड गरिएको थियो । २. लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणसम्बन्धि अभिमुखिकरण तथा स्कोरिडलाई अन्तिम रूप दिइएको थियो ।
- अन्तमा ८ वटा प्रमुख सुचकहरुको ५६ वटा उप सुचकको प्राप्ताङ्क सहितको माकुरे जालो प्रस्तुत गरि सुधार गर्नु पर्ने पक्षलाई समेटेर कार्य योजना तयार गरिएको थियो ।

६. सहभागीहरु :

लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणपरिक्षणलाई विभिन्न चरणमा सम्पन्न गरिएको छ । स्थानीय उपभोक्ताहरु संग लक्षित समुह छलफल गरिएको थियो भने गाउँपालिकाका कार्यकारी समितिका रुपमा क्रियाशील कार्यपालिकाका सदस्यहरु, विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु, वडा कार्यालयका कर्मचारीहरु लगायत गाउपालिका मातहतमा काम गरिरहेका विभिन्न कर्मचारीहरुको सहभागितामा लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्य सु सम्पन्न भएको थियो । कार्यक्रमका जम्मा ३४ जनाको सहभागिता रहेको थियो । सहभागीहरुको विस्तृत विवरण यसै प्रतिवेदनको अनुसुचिमा समावेश गरिएको थियो ।

७. विश्लेषणका औजारहरु :

लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणपरिक्षणका लागि कार्यविधिमा उल्लेख गरिएका प्रमुख ८ वटा सुचकहरुले प्राप्त गरेको अंक विश्लेषण गरिएको थियो । एउटा सुचक अन्तरगत सातवटा उप सुचक रहेका थिए जसले गर्दा एउटा सुचकको अंभार ७ रहेको छ । प्रमुख सुचकहरुले कति कति अंक प्राप्त गरे भनेर छलफल गरिनुका साथै माकुरे जालो विधिबाट पनि प्राप्त अंकलाई विश्लेषण गरिएको थियो । यसै गरि प्रमुख सुचकको प्राप्त अंकलाई तालिका माफत पनि प्रस्तुत गरिएको थियो ।

८. परीक्षणबाट आएका मुख्य प्राप्तिहरु :

लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणपरिक्षण गरिसके पछि गाउपालिका माफत सञ्चालन भइरहेका विभिन्न क्रियाकलापहरुमा लैगिक संवेदनशीलताको अभ्यासको अध्ययन तथा पृष्ठपोषण प्राप्त भएको छ । गाउपालिकाले अवलम्बन गरेको लैससास नीति तथा कार्यक्रमहरुको अन्तराल विश्लेषण गरि नया कार्यक्रमहरु सहितको कार्य योजना तयार गरिएको थियो । आगामी दिनमा गाउपालिकालाई लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणमैत्री बनाई थप सशक्तिकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि पनि परिक्षणले मार्ग प्रशस्त गरेको छ । मुख्यतया लैससास परिक्षण पश्चात निम्नानुसार उपलब्धीहरु तथा प्राप्तीहरु पहिचान भएका छन ।

- निर्णय प्रक्रियामा महिला सहभागिता बढाउनका लागि विभिन्न योजना अन्तरगतका उपभोक्ता समितिमा प्रतिनिधित्व गर्ने महिलाहरुले अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको पाईन्छ ।
- महिलाहरुको वकालत र सरोकारवालाहरुको संवेदनशीलता बढ्दै गएको पाईन्छ ।
- सार्वजनिक जीवनमा महिला सहभागिता बढ्दै गएको देखिएको छ ।
- लैङ्गिक हिंसाका घटनाहरुमा महिलाहरुले न्याय पाउन थालेका छन/आवाज उठाउन थालेका छन ।

- गाउँपालिकाको न्यायिक समितिले महिला हिंसा न्युनिकरणका लागि महत्वपूर्ण योगदान पुरयाएको पाइन्छ। यद्धपी गाउँपालिकाले लैससास सम्बन्धि केही नीति तथा कार्यविधिहरु अभै अनुमोदन गर्न बाकी छ।
- बच्चिकरण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको लागि विशेष कार्यक्रम तथा बजेटको ब्यवस्था गरिएको छ।
- विपन्न संग अध्यक्ष कार्यक्रम, एक घर एक सदस्य महिला सशक्तिकरण परियोजनाले महिला तथा सामाजिक रुपमा पछाडी पारिएको वर्गलाई थप सशक्तिकरण गराइएको पाइएको छ।
- गाउँपालिकाले संचालन गर्ने क्षमता विकास कार्यक्रमहरुमा सहभागिहरुको छनौट गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिकरुपमा बहिष्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई प्राथमिकतामा राखेर आवश्यकता पहिचानका आधारमा गर्ने गरिएको छ
- महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि (ऋभ्म्ब्) कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परीषदबाट पारीत प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरेका कार्यक्रम हरुमा रकम विनियोजन गरिएको छ।
- महिला अधिकार स्थापना र महिला माथि हुने हिंसा विरुद्धको विभिन्न दिवस र अभियान जस्तै महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान, किशोरी दिवस, अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस, स्वच्छ महिनावारी दिवस सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने गरेको छ
- सेवा सुविधामा पहुँच नभएका समुदायहरुका लागि सेवा प्रवाहमा पहुँच पुऱ्याउन घुम्ति शिविर संचालन भएको पाइएको छ।
- महिला हिंसा विरुद्धको शुन्य सहनशिलता अपनाईएको छ। घरेलु तथा विभिन्न हिंसामा परेका महिलाहरुको लागि सुरक्षित आवास गृह संचालन गरिएको छ।

९. लैससास बजेट परिक्षण बिधिवाट देखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

गाउँपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक परिक्षण गरिसके पछि प्रमुख ८ वटा सूचकहरुले प्राप्त गरेको अंकलाई विश्लेषण गरि छलफल गरिएको थियो। जम्मा ५६ अंकभार रहेको उप सूचकहरुमा गाउँपालिकाले २९.५ अंक हासिल गरेको छ। परिक्षण पश्चात सूचकहरुले प्राप्त गरेको अंकलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

९.१ परीक्षण पश्चात सूचकहरुले प्राप्त गरेका अंक

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरु	अंक	प्राप्ताङ्क	पुष्ट्याई को आधार	कैफियत
१	कानुन तथा नीतिमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	७	३१०		
क	गाउँपालिकाले तर्जुमा गर्ने कानुन (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड), नीति/रणनीति तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको दृष्टिले सहभागिता हुने गरेको छ वा छैन ?	० - १	०।५	कार्यपालिकाको उपस्थिति तथा तिथा विभिन्न बैठकका उपरि	

ख	कानून तथा नीति निर्माणको क्रममा लाभग्राही विशेषतः महिला तथा सामाजिकरूपमा बञ्चितमा परेको समुदायको सुभावाव लिईएको छ वा छैन ?	० - १	०		
ग	हालसम्म स्वीकृत भएका कानूनहरु र नीतिहरुका बारेमा पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि अभिमुखिकरण भएको छ वा छैन र समान बुझाई छ वा छैन ?	० - १	०		
घ	स्वीकृत भएका कानून र नीतिहरु वेवसाइटमा राखिएको साथै प्रकाशन गरी सबैको पहुँचमा हुने गरी पालिकाका सम्बन्धित शाखाहरु र वडा कार्यालयमा राखिएको छ वा छैन ?	० - १	०।५	वेवसाइटमा कार्यविधि अपलोड	
ङ	गाउँपालिकाको लैससास नीति छ वा छैन ? तर्जुमा गरिएको भए लाभग्राही विशेषतः महिला तथा सामाजिकरूपमा बञ्चितमा परेको समुदायसंग छलफल गरी सुभावाव समावेश गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	० - १	०।५		
च	महिला तथा सामाजिकरूपमा बञ्चितमा परेको समुदायहरु लक्षित गरी छुट्टै नीति, निर्देशिका वा कार्यविधिहरु बनेका छन् वा छैनन् ? (जस्तै अपांगता मैत्री, बालमैत्री, लैङ्गिक मैत्री, दलित वा जोखिममा परेको र अन्य समुदायको सामाजिक तथा आर्थिक रुपान्तरणका लागि बनाइएको नीति कार्यविधिहरु)	० - १	०।५		
छ	बञ्चितकरण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको लागि विशेष कार्यक्रम तथा बजेट तय भएको छ वा छैन ?	०-१	१।०	वार्षिक योजना तथा बजेट पुस्तिका	
२	लैससास विश्लेषणमा आधारित योजना तर्जुमा	७	३।०		
क	आवधिक योजनाको उद्देश्य, रणनीति तथा नतिजामा लैगिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको आर्थिक तथा सामाजिक हैसियतमा परिवर्तन एवम् रुपान्तरण ल्याउने गरी स्पष्टरूपमा उल्लेख गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०		
ख	आवधिक तथा क्षेत्रगत योजना (जस्तै स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी, कृषि, विपत्त जोखिम व्यवस्थापन आदि) तर्जुमा गर्दा गाउँ पार्श्वचित्रवाट प्राप्त लिङ्ग, उमेर, भूगोल, जातजाति, भाषा, सस्कृति, वर्ग, अपाङ्गता भएका व्यक्ति आदि अनुसारको छुट्टाछुट्टै अवस्था विश्लेषण गरि	०-१	०		

	आवश्यकता पहिचान गर्ने गरिएको छ वा छैन ?				
ग	आवधिक, क्षेत्रगत, लैससास नीती अनुरूप वार्षिक नीती तथा कार्यक्रम बनाइने गरेको छ वा छैन ? यस्ता नीति र वार्षिक कार्यक्रम बीचको तादम्यता छ वा छैन ?	०-१	०५		
घ	वार्षिक योजना तर्जुमा गर्दा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट (GRB) तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गरी कार्ययोजना तयार गर्ने गरिएको छ ?	०-१	०५		
ङ	बस्तीस्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सबै प्रकारका लिङ्ग र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता हुने गरेको छ वा छैन ?	०-१	११०	योजना चरणको उपस्थिति तथा निर्णयहरु	
च	वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा विषयगत समिति अनुसार छुट्याईएको बजेट र कार्यक्रममा लैससासलाई स्पष्ट रूपमा संवोधन गर्ने गरी विषयगत कार्यक्रमहरु तयार गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०५		
छ	बञ्चितकरण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको लागि विशेष कार्यक्रम तथा बजेट तय भएको छ वा छैन ?	०-१	०५	वार्षिक योजना किताव	
३	योजना कार्यान्वयन, अनुगमन/नियमन र मूल्याङ्कन	७	५१०		
क	उपभोक्ता समिति गठन गर्दा आम भेला गर्ने गरिएको छ वा छैन ? उक्त भेलामा सहजीकरणका लागि कर्मचारी वा महिला वडा सदस्यहरुको भुमिका हुने गरेको छ वा छैन ?	०-१	११०	उपस्थिति तथा निर्णयहरु	
ख	उपभोक्ता समितिमा कम्तिमा ३३ प्रतिशत महिलाको सहभागिता छ वा छैन ? साथै अध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षमध्ये कम्तीमा एकजना महिला सदस्य रहने व्यवस्था छ वा छैन ?	०-१	११०	उपभोक्ता समितिको माइन्ट तथा योजना किताव	
ग	उपभोक्ता समितिमा लैङ्गिक तथा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समूह, लाभान्वित समूह उपस्थिति रहेको अवस्थामा तिनीहरुको समेत प्रतिनिधित्व हुने गरेको छ वा छैन ?	०-१	११०	उपभोक्ता समितिको माइन्ट तथा योजना किताव	

घ	योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ बमोजिम गठित सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समितिले अनुगमनका सूचकहरु बनाउदा लैससास सम्बन्धी सूचकहरु समावेश गरी सूचक बनाइएको छ वा छैन ? र अनुगमन प्रतिवेदन कार्यपालिकामा छलफल हुन्छ वा हुदैन ?	०-१	०		
ङ	गत आ.व.को वार्षिक योजनामा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको उत्थानका लागि तर्जुमा गरिएका कार्यक्रम तथा बजेटको कार्यान्वयन पूर्णरूपमा भए वा भएनन् ?	०-१	११०	वार्षिक योजना किताव तथा बजेट तथा प्रगति समीक्षा	
च	सञ्चालित कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई लागत अनुरूप पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने गरिन्छ ? स्थानीय तहले रूपान्तरणीय विकासको लागि सबै वर्ग वा व्यक्तिहरुलाई ज्ञान तथा सीप विकास गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०१५	अनुगमन प्रतिवेदनहरु	
छ	नियमित रूपमा सबै प्रकारका सरोकारवालाहरुको सहभागितामा लैससास सम्बन्धी छलफल, सिकाई आदानप्रदान हुने गरेको छ वा छैन ? के यस्ता सिकाईहरु कार्यक्रमरयोजना तयार वा नीति निर्माण गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ ?	०-१	०१५		
४	आन्तरिक संरचना	७	३१५		
क	गाउँपालिकामा गठित न्यायिक समिति र वडा तहका मेलमिलाप केन्द्रमा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको प्रतिनिधित्व भएको छ वा छैन ?	०-१	०१५	वैठक उपस्थिति	
ख	न्यायिक समिति र मेलमिलाप केन्द्रमा दर्ता भएका र समाधान गरिएका विवादहरुको खण्डीकृत तथ्यांक (क्षेत्र र लाभान्वित) को अभिलेख राखिएको छ वा छैन ?	०-१	०१५	प्रतिवेदन	
ग	गाउँपालिकाले गठन गर्ने गरेका समितिहरु, उपसमिति तथा कार्यदलमा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको समानुपातिक प्रतिनिधित्व भएको छ वा छैन ?	०-१	०१५	वैठक उपस्थिति तथा निर्णयहरु	वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समितिमा महिला नभएको

घ	सामाजिक विकास शाखारमहिला तथा बाल विकास शाखा अन्तर्गत लैससास सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको छ वा छैन ?	०-१	११०		
ड	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिष्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको विकासको लागि छुट्टै कोष तथा बजेटको व्यवस्था भएको छ (जस्तै बाल विकास कोष, अपाङ्गता विकास कोष, छात्रवृत्ति कोष, दलित उत्थान विकास कोष आदि) ? उनीहरूको सक्रियता र आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०१५	विपन्न संग अध्यक्ष कार्यक्रम, एक घर एक सदस्य महिला सशक्तिकरण परियोजना	
च	बाल हेल्पलाइन १०९८, बालबालिका हराएमा वा भेटिएमा १०४, महिला तथा बालबालिकामाथि हुने हिंसाको बारेमा उजुरी गर्न सकिने राष्ट्रिय महिला आयोगको टोल फ्रि नं. ११४५, घरेलु हिंसा जस्ता उपयोगी जानकारीहरू समुदाय स्तरसम्म प्रभावकारी ढंगबाट सूचना प्रवाह गर्न स्थानीय संयन्त्र प्रयोग गरी लाभग्राहीहरूलाई सूचना प्रवाह गरिने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०		
छ	गाउँपालिकाले टोल विकास संस्था तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरू वा समितिहरू (जस्तै: महिला समुह, आमा समुह, बाल क्लब, संचार समुह, कृषि समुह) दर्तासूचीकृत गरी सक्रियरूपमा संचालनमा ल्याइएको छ वा छैन ?	०-१	०१५	महिला सशक्तिकरण परियोजना	
५	क्षमता विकास	७	३१५		
क	गाउँपालिकामा स्थानीय सरकारको संस्थागत स्व-मूल्याङ्कन गरी क्षमता विकास कार्ययोजना बनाइएको छ वा छैन ? यस्ता कार्ययोजनाका लागि आवधिक, क्षेत्रगत र वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०१५		
ख	गाउँपालिकाले संचालन गर्ने क्षमता विकास कार्यक्रमहरूमा सहभागिहरूको छनौट गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिष्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई विशेष प्राथमिकतामा राखेर आवश्यकता पहिचानका आधारमा गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०१५		

ग	गाउँपालिकाले स्वरोजगार वृद्धि गर्ने तथा वैदेशिक एवं रोजगारीमा जाने समुहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ वा छैन ? स्थानीय तहले रुपान्तरणीय विकासको लागि सबै वर्ग वा व्यक्तिहरूलाई ज्ञान तथा सीप विकास गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०१५	समी परियोजना सञ्चलन	
घ	तालिम प्राप्त व्यक्तिहरूको क्षमतामा आएको परिवर्तनका सम्बन्धमा प्रभावकारी अनुगमन गर्ने गरेको छ वा छैन ? तालिमप्राप्त व्यक्ति वा सेवाप्राप्त गर्ने समुदायको आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरणमा परिवर्तन भएको अभिलेखिकरण गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०१५		
ङ	गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास तालिममा लैससास सम्बन्धी छुट्टै विषय राखि तालिम दिने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०१५		
च	गाउँपालिकाले महिलाहरूका रणनीतिक आवश्यकता पुरा गर्नका लागि लोक सेवा आयोग तयारी कक्षा, ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी) तयार गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०१५	जनजाति उत्थान कार्यक्रम	
छ	लैससास विकासको लागि संघीय सरकार अन्तर्गतका संवैधानिक आयोगहरू, प्रदेश सरकार तथा जिल्लास्तरका कार्यालयहरूसंग समन्वय गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०१५		
६	नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासका नीति र प्रतिवद्धता	७	४१५		
क.	महिला विकासका लागि भएका बेईजिड घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धता र दिगो विकासका सत्रवटा लक्ष्यहरू, बाल अधिकार, जातीय विभेद विरुद्धको अन्तराष्ट्रिय महासन्धी (ICERD), ILO, अपांगता भएका व्यक्तिहरूको अधिकार संरक्षण गर्ने महासन्धि आदिको वारेमा स्थानीय सरकारका प्रतिनिधि र कर्मचारीहरूलाई अभिमुखिकरण गरिएको छ ? कोहि पनि पछाडी नछुट्टुन् भन्ने कुराको सुनिश्चितताको लागि अध्ययन र विश्लेषण गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गरिएको छ ?	०-१	०१५		

ख.	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको साथै जोखिममा परेका समुदायका लागि विशेष कार्यक्रम सहित दिगो विकासका लक्ष्यहरुको स्थानीयकरणका लागि स्थानीय तहले सरोकारवालाहरुसँगको सहकार्यमा कार्य गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०१५		
ग.	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि (CEDAW) कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषदबाट पारीत प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरेका कार्यक्रम हरुमा रकम विनियोजन गरेको छ वा छैन ?	०-१	११०	वार्षिक योजना किताव	
घ.	महिला विरुद्ध हुने सबैखालको हिंसा निर्मुल गर्ने कार्यक्रमहरु र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयमै सम्पन्न गरेको छ ?	०-१	०१५	वार्षिक योजना किताव तथा प्रगति बजेट समीक्षा	
ङ	महिला अधिकार स्थापना र महिला माथि हुने हिंसा विरुद्धको विभिन्न दिवस र अभियान जस्तै महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान, किशोरी दिवस, अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस, स्वच्छ महिनावारी दिवस सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	११०	सभाबाट सम्बोधन तथा बजेट विनियोजन	
च	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयनका लागि बजेट विनियोजन सहित कार्यक्रम तयार गरी समयमै सम्पन्न गरेको छ वा छैन ?	०-१	०१५	वार्षिक योजना किताव तथा शिक्षा क्षेत्रमा छुट्याइएको बजेट	
छ	समाजमा विद्यमान जातीय विभेद र छुवाछुत सम्बन्धी सामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक कुरीति र अभ्यास हटाउनका लागि बजेट विनियोजन सहित कार्यक्रम तयार गरी समयमै सम्पन्न गरेको छ वा छैन ?	०-१	०१५	वार्षिक योजना किताव	
७	सेवा प्रवाह र संस्थागत संस्कृति	७	३१५		
क	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको नक्सांकन तथा वार्षिकरूपमा अद्यावधिक गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०		

ख	गत आ.व. मा सेवा सुविधामा पहुँच नभएका समुदायहरूका लागि सेवा प्रवाहमा पहुँच पुऱ्याउन घुमि शिविर संचालन भए वा नभएको ?	०-१	११०	घुमि शिविर माइन्ट	
ग	बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, महिला र अपांगमैत्री भौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माण भएका छन वा छैनन ? स्थानीय तहले सेवाग्राहीहरू प्रतिक्षारत रहँदा बस्ने ठाउँको उचित व्यवस्थापन जस्तै पिउने पानी, महिला/पुरुष शौचालय, प्रतिक्षालय आदि छ वा छैन ?	०-१	०१५	स्वास्थ्य संस्थाहरू, नया वनेका संरचनाहरू	
घ	महिला कर्मचारीहरूको गर्भवस्था र बच्चालाई स्तनपान सम्बन्धी संवेदनशीलतालाई ध्यान दिने गरिएको छ वा छैन (जस्तै गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा लगाउन नपाइने) ?	०-१	०१५		
ङ	राष्ट्रिय तथा स्थानीय अभियान र सम्बन्धित मुद्दाहरूमा (जस्तै निकृष्ट प्रकारको बालश्रम, बाल विवाह, बहुविवाह, दाइजो प्रथा, वोक्सी, छुवाछुत प्रथा तथा घरेलु हिंसा, महिला हिंसा उल्मुलन / नियन्त्रणका लागि) अभियान/चेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०१५		
च	महिला हिंसा विरुद्धको शुन्य सहनशिलता अपनाईएको छ वा छैन ? कार्यक्षेत्रमा हुने यौनजन्य हिंसा र दुर्व्यवहारको सम्बोधन गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	११०	सुरक्षित आवास गृह सञ्चालन	
छ	गाउँपालिकामा लैससासमैत्री आचरण, भाषा, व्यवहार आदि प्रयोगमा आएको छ वा छैन ? यस्तो व्यवस्थाका लागि पहल गरिएको छ वा छैन ?	०-१	११०		आचारसंहिता वनाउनु पर्ने
द	सुशासन	७	३१५		
क	स्थानीय तहले सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, सामाजिक परिक्षण, लैससास परिक्षण, गुनासो सुनुवाई, सामुदायिक सुचना पाटी, नागरिक वडापत्र जस्ता सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरूको कार्यान्वयन प्रभावकारी ढंगबाट गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	११०		
ख	सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरूको प्रयोग गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०१५		

ग	गाउँपालिकाले नियमित रूपमा आयोजना गर्ने सार्वजनिक सुनुवाईमा बर्हिगमन अभिमत (Exit Poll) र नागरिक प्रतिवेदन पत्र (CRC) गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०		
घ	Website निर्माण गरी विभिन्न सूचनाहरु (वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, आय-व्यय, पार्श्वचित्र, जोखिम नक्साकन, आर्वाधिक तथा रणनीतिक योजनाहरु, पञ्जीकरणको तथ्यांक, सामाजिक सुरक्षा भत्ताको विवरण तथा अन्य नियमित सूचनाहरु आदि) सार्वजनिककरण गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०।५		
ङ	सार्वजनिक महत्वका सूचनाहरु साथै माथि “घ” मा उल्लेखित विवरण प्रकाशन गरी स्थानीय संचार माध्यम तथा सूचना पाटी वा सवैको पहुँचमा हुने स्थानमा सर्वजनिक गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	१।०	गाउँपालिका को सूचना पाटी	
च	लैससासका राम्रा अभ्यासहरु, घटना अध्ययन आदिको प्रकाशन गर्ने, स्थानीय तहका समितिहरुमा छलफल गर्ने, अन्य स्थानीय तह, नागरिक समाज तथा प्रदेश र संघ सम्बन्धित निकायहरुसंग आदान प्रदान गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०।५		
छ	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको पहुँचका लागि गरिएका सूचना, शिक्षा र संचारको (IEC materials) प्रवाह गरिएको छ वा छैन ? गरिएको भए त्यसले स्थानीय तहको विकास कार्यहरुमा सहभागितामा वृद्धि ल्याएको छ वा छैन ?	०-१	०		

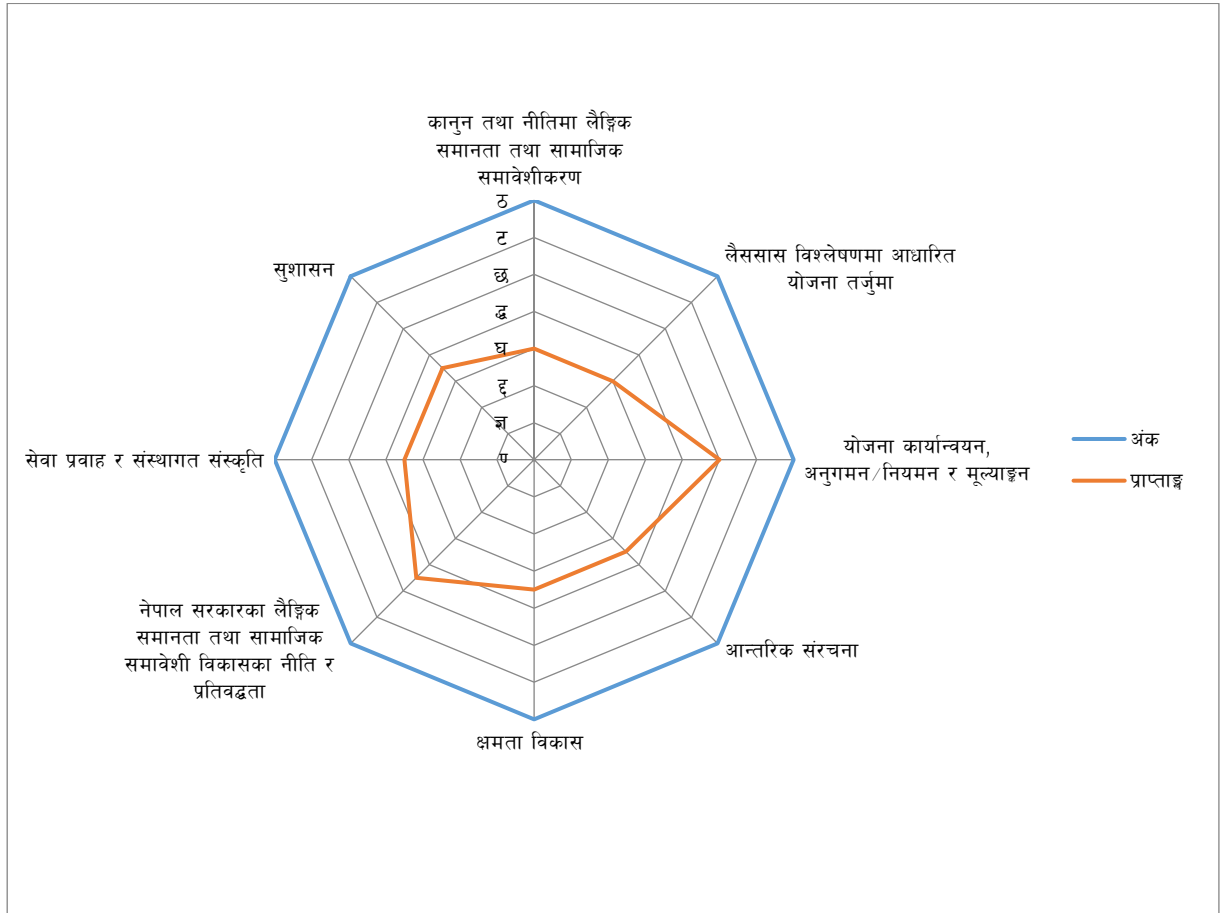
१.२ प्रमुख सूचक र प्राप्ताङ्क

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरु	अंक	प्राप्ताङ्क
१	कानून तथा नीतिमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	७	३
२	लैससास विश्लेषणमा आधारित योजना तर्जुमा	७	३
३	योजना कार्यान्वयन, अनुगमन/नियमन र मूल्याङ्कन	७	५
४	आन्तरिक संरचना	७	३।५
५	क्षमता विकास	७	३।५

६	नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासका नीति र प्रतिबद्धता	७	४१५
७	सेवा प्रवाह र संस्थागत संस्कृति	७	३१५
८	सुशासन	७	३१५
जम्मा		५६	२९१५

९.३ माकुरे जालो

१०. सवल पक्ष र सूधार गर्नु पर्ने पक्षहरू :

लैंगिक समानता समावेशीकरण परिक्षण गरि सके पछि प्रमुख ८ वटा सुचकहरूमा देखिएको सवल पक्ष तथा सुधार गर्नुपर्ने पक्षको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

क्रं सं	सुचकहरू	सवलपक्ष	सुधार गर्नुपर्ने पक्ष
१	कानून तथा नीतिमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	१. गाउँपालिकाको वार्षिक योजनामा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको उत्थानका लागि तर्जुमा गरिएका कार्यक्रम तथा बजेटको व्यवस्था गरि कार्यान्वयन गरिएको । २. सरोकारवालाहरूको सहभागितामा लैससास सम्बन्धी छलफल, सिकाई आदानप्रदान हुने गरेको ।	१. कानून तथा नीति निर्माणको क्रममा लाभग्राही विशेषतः महिला तथा सामाजिकरूपमा बञ्चितमा परेको समुदायको सुझाव लिने संयन्त्र तयार गर्नु पर्ने २.स्वीकृत भएका कानूनहरू र नीतिहरूका बारेमा पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूका लागि अभिमुखिकरणको व्यवस्था गर्नुपर्ने

२	लैससास विश्लेषणमा आधारित योजना तर्जुमा	<p>१. बस्तीस्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सबै प्रकारका लिङ्ग र समुदायको सहभागिता रहने गरेको ।</p> <p>२. बञ्चितकरण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको लागि विशेष कार्यक्रमको व्यवस्था गरिएको ।</p>	<p>१. आवधिक योजना तयार गरी उद्देश्य, रणनीति तथा नतिजामा लैगिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको आर्थिक तथा सामाजिक हैसियतमा परिवर्तन एवम् रुपान्तरण ल्याउन आवश्यक कार्यक्रमहरु तय गर्नु पर्ने</p> <p>२. आवधिक तथा क्षेत्रगत योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ पार्श्वचित्रवाट प्राप्त लिङ्ग, उमेर, भूगोल, जातजाति, भाषा, सस्कृति, वर्ग, अपाङ्गता भएका व्यक्ति आदि अनुसारको अवस्था विश्लेषण गरि आवश्यकता पहिचान गर्नुपर्ने ।</p> <p>३. वार्षिक कार्यक्रम वनाउदा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट ९००० तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गरेर गर्ने ।</p>
३	योजना कार्यान्वयन, अनुगमन/नियमन र मूल्याङ्कन	<p>१. उपभोक्ता समिति गठन गर्दा आम भेलामा कर्मचारी वतथा महिला वडा सदस्यहरुको सहजीकरण भूमिका रहेको ।</p> <p>२. वार्षिक योजनामा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको उत्थानका लागि तर्जुमा गरिएका कार्यक्रम तथा बजेटको कार्यान्वयन भएको ।</p>	<p>१. सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समितिले अनुगमनका सूचकहरु वनाउदा लैससास सम्बन्धी सूचकहरु समावेश गरी चेकलिष्ट तयार गर्नु पर्ने</p> <p>२. सञ्चालित कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा लैगिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई लागत अनुरूप पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गरी प्रतिवेदनमा उल्लेख गर्नु पर्ने ।</p>
४	आन्तरिक संरचना	<p>१. सामाजिक विकास शाखा र महिला तथा बाल विकास शाखा अन्तर्गत लैससास सम्पर्क व्यक्ति तोकिक काम गरिरहेको ।</p> <p>२. गाउँपालिकाले गठन गर्ने गरेका समितिहरु, उपसमिति</p>	<p>१. बाल हेल्पलाइन १०९८, बालबालिका हराएमा वा भेटिएमा १०४, महिला तथा बालबालिकामाथि हुने हिंसाको वारेमा उजुरी गर्न सकिने राष्ट्रिय महिला आयोगको टोल</p>

		तथा कार्यदलमा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा वहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको समानुपातिक प्रतिनिधित्व भएको ।	फ्रि नं. ११४५ को होडि-वोर्ड बनाई टास्ने । २.न्यायिक समिति र मेलमिलाप केन्द्रमा दर्ता भएका र समाधान गरिएका विवादहरूको खण्डीकृत तथ्यांक (क्षेत्र र लाभान्वित) को अभिलेखलाई अद्यावधिक गरिराख्ने ।
५	क्षमता विकास	१. गाउँपालिकामा स्थानीय सरकारको संस्थागत स्व-मूल्याङ्कन गरी क्षमता विकास कार्ययोजना बनाईएको छ । २. गाउँपालिकाले स्वरोजगार वृद्धि गर्ने तथा बैदेशिक एवं रोजगारीमा जाने समुहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तयार गरेको छ । समी परियोजना लागु भएको	१. गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास तालिममा लैससास सम्बन्धी छुट्टै विषय राखि तालिम दिने व्यवस्था गर्नु पर्ने २. गाउँपालिकाले बैदेशिक रोजगारीमा जाने समुहको अभिलेखिकरण गर्ने।
६	नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासका नीति र प्रतिवद्धता	१. महिला अधिकार स्थापना र महिला माथि हुने हिंसा विरुद्धको विभिन्न दिवस र अभियान जस्तै महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान, कार्यक्रम संचालन गर्ने गरेको छ । २.लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा वहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको साथै जोखिममा परेका समुदायका लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने अभ्यास रहेको ।	१. संयुक्त राष्ट्रसंघीय वाल अधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता कार्यान्वयनका लागि बजेट विनियोजन सहित कार्यक्रम तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने । २.महिला विरुद्ध हुने सबैखालको हिंसा निर्मुल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने ।
७	सेवा प्रवाह र संस्थागत संस्कृति	१. सेवा सुविधामा पहुँच नभएका समुदायहरूका लागि सेवा प्रवाहमा पहुँच पुऱ्याउन घुम्ति शिविर संचालन भएको २. हिंसामा परेका महिलाहरूको लागि सुरक्षित आवास गृह सञ्चालन	१. सेवाग्राहीहरू प्रतिक्षारत रहँदा बस्ने प्रतिक्षालयको व्यवस्थापन र पिउने पानी, महिला/पुरुष शौचालयको व्यवस्था गर्ने । २.लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा वहिस्करण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको नक्सांकन

			तथा वार्षिकरूपमा अद्यावधिक गर्ने ।
८	सुशासन	१. स्थानीय तहले सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, गुनासो सुनुवाई, सामुदायिक सुचना पाटी, नागरिक वडापत्र को व्यवस्था भएको ।	१. गाउँपालिकाले एक पटक सार्वजनिक सुनुवाई गरेकोले चौमासिक रूपमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने २. लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको पहुँचका लागि गरिएका सूचना, शिक्षा र संचारको (IEC materials) वनाई प्रवाह गर्ने । ३. गाउँपालिकाले वार्षिक रूपमा लैससास परिक्षण गर्ने ।

११. लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विकास कार्ययोजना

लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विकास कार्ययोजना						
थाक्रे गाउँपालिका						
फागुन २१ २०७६						
अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधी	थप आर्थिक दायित्व व्यहोर्न	
	पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने (अनुमानित कति रु. हजारमा) खर्च व्यहोर्ने श्रोत प्रष्ट खुलाउने)	नपर्ने
१. कानून तथा नीतिमा लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरण						
१.१. कानून तथा नीति निर्माणको गर्दा महिला तथा सामाजिकरूपमा बञ्चितमा परेको समुदायको सुभावा/सहभागिता सुनिश्चितता गर्ने	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ.,	कार्यपालिका	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत तथा प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७७ साउन देखि भदौ	रु. १००,०००। आन्तरिक श्रोत	☐
१.२. हालसम्म स्वीकृत भएका कानूनहरु र नीतिहरुका बारेमा पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि अभिमुखिकरण गर्ने ।	प्र.प्र.अ.,	प्र.प्र.अ.,प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७७ साउन देखि भदौ	रु. ५०,०००। आन्तरिक श्रोत	☐

१.३. गाउँपालिकाको लैससास नीति तयार गर्ने	अध्यक्ष,	कार्यपालिका	प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७७ भाद्र	☐	✓
२. लैससास विश्लेषणमा आधारित योजना तर्जुमा						
२.१. वार्षिक कार्यक्रम वनाउदा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट (GRB) तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गरेर गर्ने ।	प्र.प्र.अ.	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७६ फागुन देखि		✓
३. योजना कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन						
३.१. आयोजना अनुगमनका सूचकहरुमा लैससास सम्बन्धी सूचकहरु समावेश गरि सुचक वनाउने र अनुगमन प्रतिवेदन कार्यपालिकामा छलफल गर्ने ।	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७७ साउन	☐	✓
३.२. सबै सरोकारवालाहरुको सहभागितामा लैससास सम्बन्धी छलफल, सिकाई आदानप्रदान गरि कार्यक्रम/योजना तयार गर्ने ।	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७७ मङ्सिर	रु. ५०,०००। आन्तरिक श्रोत	☐
४. आन्तरिक संरचना						
४.१. बाल हेल्पलाइन १०९८, बालबालिका हराएमा वा भेटिएमा १०४, महिला तथा बालबालिकामाथि हुने हिंसाको वारेमा उजुरी गर्न सकिने राष्ट्रिय महिला आयोगको टोल फ्रि नं. ११४५ को होडिङ्गवोर्ड बनाई टास्ने ।	महिला विकास शाखा प्रमुख	प्रशासन शाखा प्रमुख	प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७६ चैत्र		
५. क्षमता विकास						
५.१. गाउँपालिकाले बैदेशिक रोजगारीमा जाने समुहको अभिलेखिकरण गर्ने ।	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ.,	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७७ साउन देखि		
५.२. गाउँपालिकाले महिलाहरुका लागि लोक सेवा आयोग तयारी कक्षा संचालन गर्ने ।	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ.,	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७७ कार्तिक देखि	रु. २००,०००। आन्तरिक श्रोत	
६. नेपाल सरकारका लैससास विकासका नीति र प्रतिवद्धता						
६.१. किशोरी दिवस र स्वच्छ, महिनावारी दिवस सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७७ साउन देखि	रु. १५०,००० आन्तरिक श्रोत	
७. सेवा प्रवाह र सस्थागत सस्कृति						
७.१. लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा वृहत्करण र जोखिममा परेका व्यक्ति हरुको नक्सांकन गर्ने ।	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७७ साउन देखि		☐

७.२. गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा सेवाग्राहीहरु प्रतिक्षारत रहँदा बस्ने प्रतिक्षालयको व्यवस्थापन र पिउने पानी, महिला/पुरुष शौचालयको व्यवस्था गर्ने ।	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७७ साउन देखि		✓
८. सुशासन						
८.१. गाउँपालिकाले चौमासिक रुपमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने ।	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७६ चैत्र देखि	रु. ६०,००० आन्तरिक श्रोत	
८.२. लैङ्गिक तथा सामाजिकरुपमा वर्हिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको पहुँचका लागि गरिएका सूचना, शिक्षा र संचारको (IEC materials) वनाई प्रवाह गर्ने ।	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७७ साउन देखि	रु. ५५,००० आन्तरिक श्रोत	
८.३. गाउँपालिकाले वार्षिक रुपमा लैससास परिक्षण गर्ने ।	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७७ साउन देखि	रु. ६०,००० आन्तरिक श्रोत	

१२. निष्कर्ष :

थाक्रे गाउँपालिकाले २०७६ साल माघ २८ गते लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणपरिक्षण गर्नका लागि एक कार्यदल गठन गरे पश्चात परिक्षणका लागि आवश्यक तयारी सहित धेरै चरणहरुमा अध्ययन, छलफल तथा अन्तरक्रियाहरु सफलता पूर्वक सम्पन्न भएका थिए । पटक पटक कार्यदलले गाउँपालिकाका विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु तथा अन्य पदाधिकारीहरु संग छलफल गरी गाउँपालिकामा लैंगिक संवेदनशीलताको विषयलाई अध्ययन गरेको थियो । यसै क्रममा गाउँपालिकामा उपलब्ध नीति तथा कार्यक्रम लगायतका अन्य कार्यविधि लगायतका दस्तावेजहरु अध्ययन समेत गरिएको थियो ।

गाउँपालिकाबाट सञ्चालन भइरहेका योजनाहरुका उपभोक्ता समितिहरुमा लैंगिक संवेदनशीलता कार्यान्वयनको प्रभावकारितालाई लक्षित समुह छलफल गरि अध्ययन गरिएको थियो । लैससास परिक्षणलाई विभिन्न चरणमा सम्पन्न गरिएको थियो । यद्धपी सुचकहरुमा स्कोरिड र अनुशिक्षण का लागि दुईदिने कार्यक्रम तय गरिएको थियो ।

गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरु वीच छलफल गरि सुचकहरुमा स्कोरिड गरिसके पछि दोस्रो दिन २०७६ फाल्गुन २२ गते लैससास अभिमुखिकरण तथा सुचकहरुमा थप छलफल गरिएको थियो । यसै गरि सुचकहरुको प्राप्ताङ्कको आधारमा अन्तराल विश्लेषण गर्दै आगामी दिनमा गाउँपालिकाले गर्नु पर्ने कामको सुची सहितको कार्य योजना तयार गरिएको थियो । लैससास परिक्षण कार्यक्रम गाउँपालिका अध्यक्ष श्री रामकुमार आचार्यको अध्यक्षतामा सम्पन्न भएको थियो । परिक्षण तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रममा गाउँपालिका उपाध्यक्ष श्री अम्बिका रुपाखेती पौडेल तथा नि.प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत श्री शेषकान्त पौडेलको आफना विचार सहित कार्यक्रममा महत्वपूर्ण सहभागिता रहेको थियो । गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, वडाध्यक्षहरु, कार्यपालिका सदस्यहरु तथा गाउँपालिकाका कर्मचारीहरु गरि ३४ जनाको महत्वपूर्ण सहभागिता रहेको लैससास परिक्षण कार्यक्रमलाई गाउँपालिकाका लैससास सम्पर्क व्यक्ति सीता

गुरुङ्ग, पुर्णीमा कार्यक्रमका योजना तथा शासन सल्लाहकार गणेशप्रसाद जोशी, ईन्जिनियर अनुप ढकालले सहजीकरण गर्नु भएको थियो ।

१३. सुभाब :

लैससास परिक्षण कार्यक्रमले विभिन्न चरणमा गाँउपालिकाका पदाधिकारीहरु, कर्मचारीहरु तथा सेवा ग्राहीहरुको विचार तथा राय लिइएको थियो । यो आफैमा उत्कृष्ट छ तथापी केही वडा सचिवहरु कार्यक्रममा सहभागी हुन सकेनन । आगामी वर्ष लैससास परिक्षण गर्दा खेरी सबै कर्मचारीहरुको अनिवार्य उपस्थिति तथा सहभागिता गराउन आवश्यक देखिन्छ । यसै गरि केही विषयगत शाखाबाट प्रमुख भन्दा पनि सहायक कर्मचारीहरुको सहभागिता रहेकाले आगामी दिनमा यसमा सुधार गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

कार्यक्रम सञ्चालनको दौरानमा अभिमुखिकरणको क्रममा विद्युतीय अवरोध भएको देखिएकाले आगामी दिनहरुमा व्यापअपको ब्यवस्था सुनिश्चित गर्नुपर्ने देखिन्छ । अन्तमा कार्यक्रम सौहार्दपूर्ण वातावरणमा ३४ जनाको उल्लेखनिय सहभागितामा सुसम्पन्न भएको थियो ।

अनुसूचीहरू

क) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका सूचक (GESI Audit)

नोट : ० = शुन्य, ०.५ = ठिकै, १ = राम्रो

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्क	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत
१	कानुन तथा नीतिमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	७			
क	गाउँपालिकाले तर्जुमा गर्ने कानुन (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड), नीति र रणनीति तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको दृष्टिले सहभागिता हुने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
ख	कानुन तथा नीति निर्माणको क्रममा लाभग्राही विशेषतः महिला तथा सामाजिकरूपमा बञ्चितमा परेको समुदायको सुझाव लिईएको छ वा छैन ?	०-१			
ग	हालसम्म स्वीकृत भएका कानुनहरू र नीतिहरूका बारेमा पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूका लागि अभिमुखिकरण भएको छ वा छैन र समान बुझाई छ वा छैन ?	०-१			
घ	स्वीकृत भएका कानुन र नीतिहरू वेबसाइटमा राखिएको साथै प्रकाशन गरी सबैको पहुँचमा हुने गरी पालिकाका सम्बन्धित शाखाहरू र वडा कार्यालयमा राखिएको छ वा छैन ?	०-१			
ङ	गाउँपालिकाको लैससास नीति छ वा छैन ? तर्जुमा गरिएको भए लाभग्राही विशेषतः महिला तथा सामाजिकरूपमा बञ्चितमा परेको समुदायसंग छलफल गरी सुझाव समावेश गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१			
च	महिला तथा सामाजिकरूपमा बञ्चितमा परेको समुदायहरू लक्षित गरी छुट्टै नीति, निर्देशिका वा कार्यविधिहरू बनेका छन् वा छैनन् ? (जस्तै अपांगता मैत्री, बालमैत्री, लैङ्गिक मैत्री, दलित वा जोखिममा परेको र अन्य समुदायको सामाजिक तथा आर्थिक रुपान्तरणका लागि बनाइएको नीति कार्यविधिहरू)	०-१			
छ	गाउँपालिकामा हुनसक्ने सबै प्रकारका विभेद र दुर्व्यवहार (जस्तै यौनजन्य, जातीय र महिला हिंसा नियन्त्रण, समान कामका लागि समान ज्यालाको लागि नीति बनाएर लागु गरिएको छ वा छैन ?	०-१			
२	लैससास विश्लेषणमा आधारित योजना तर्जुमा	७			
क	आवधिक योजनाको उद्देश्य, रणनीति तथा नतिजामा लैगिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको आर्थिक तथा सामाजिक हैसियतमा परिवर्तन एवम् रुपान्तरण ल्याउने गरी स्पष्टरूपमा उल्लेख गरिएको छ वा छैन ?	०-१			

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्क	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत
ख	आवधिक तथा क्षेत्रगत योजना (जस्तै स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी, कृषि, विपत जोखिम व्यवस्थापन आदि) तर्जुमा गर्दा गाउँ पार्श्वचित्रवाट प्राप्त लिङ्ग, उमेर, भूगोल, जातजाति, भाषा, सस्कृति, वर्ग, अपाङ्गता भएका व्यक्ति आदि अनुसारको छुट्टाछुट्टै अवस्था विश्लेषण गरि आवश्यकता पहिचान गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१			
ग	आवधिक, क्षेत्रगत, लैससास नीती अनुरूप वार्षिक नीती तथा कार्यक्रम बनाइने गरेको छ वा छैन ? यस्ता नीति र वार्षिक कार्यक्रम वीचको तादम्यता छ वा छैन ?	०-१			
घ	वार्षिक योजना तर्जुमा गर्दा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट (GRB) तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गरी कार्ययोजना तयार गर्ने गरिएको छ ?	०-१			
ङ	बस्तीस्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सबै प्रकारका लिङ्ग र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता हुने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
च	वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा विषयगत समिति अनुसार छुट्ट्याईएको बजेट र कार्यक्रममा लैससासलाई स्पष्ट रूपमा संवोधन गर्ने गरी विषयगत कार्यक्रमहरू तयार गरिएको छ वा छैन ?	०-१			
छ	बञ्चितकरण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको लागि विशेष कार्यक्रम तथा बजेट तय भएको छ वा छैन ?	०-१			
३	योजना कार्यान्वयन, अनुगमन/नियमन र मूल्याङ्कन	७			
क	उपभोक्ता समिति गठन गर्दा आम भेला गर्ने गरिएको छ वा छैन ? उक्त भेलामा सहजीकरणका लागि कर्मचारी वा महिला वडा सदस्यहरूको भुमिका हुने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
ख	उपभोक्ता समितिमा कम्तिमा ३३ प्रतिशत महिलाको सहभागिता छ वा छैन ? साथै अध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षमध्ये कम्तिमा एकजना महिला सदस्य रहने व्यवस्था छ वा छैन ?	०-१			
ग	उपभोक्ता समितिमा लैङ्गिक तथा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुह, लाभान्वित समूह उपस्थिति रहेको अवस्थामा तिनीहरूको समेत प्रतिनिधित्व हुने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
घ	योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ बमोजिम गठित अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले अनुगमनका सूचकहरू बनाउदा लैससास सम्बन्धी सूचकहरू समावेश गरी सूचक बनाइएको छ वा छैन ? र अनुगमन प्रतिवेदन कार्यपालिकामा छलफल हुन्छ वा हुदैन ?	०-१			
ङ	गत आ.व.को वार्षिक योजनामा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको उत्थानका लागि तर्जुमा गरिएका कार्यक्रम तथा बजेटको कार्यान्वयन पूर्णरूपमा भए वा भएनन् ?	०-१			
च	सञ्चालित कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिक रूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई लागत अनुरूप पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने गरिन्छ ? स्थानीय तहले	०-१			

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्क	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत
	रूपान्तरणीय विकासको लागि सबै वर्ग वा व्यक्तिहरूलाई ज्ञान तथा सीप विकास गर्ने गरको छ वा छैन ?				
छ	नियमित रूपमा सबै प्रकारका सरोकारवालाहरूको सहभागितामा लैससास सम्बन्धी छलफल, सिकाई आदानप्रदान हुने गरेको छ वा छैन ? के यस्ता सिकाईहरू कार्यक्रम र योजना तयार वा नीति निर्माण गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ ?	०-१			
४	आन्तरिक संरचना	७			
क	गाउँपालिकामा गठित न्यायिक समिति र वडा तहका मेलमिलाप केन्द्रमा लैङ्गिक तथा सामाजिक रूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको प्रतिनिधित्व भएको छ वा छैन ?	०-१			
ख	न्यायिक समिति र मेलमिलाप केन्द्रमा दर्ता भएका र समाधान गरिएका विवादहरूको खण्डीकृत तथ्यांक (क्षेत्र र लाभान्वित) को अभिलेख राखिएको छ वा छैन ?	०-१			
ग	गाउँपालिकाले गठन गर्ने गरेका समितिहरू, उपसमिति तथा कार्यदलमा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको समानुपातिक प्रतिनिधित्व भएको छ वा छैन ?	०-१			
घ	सामाजिक विकास शाखा र महिला तथा बाल विकास शाखा अन्तर्गत लैससास सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको छ वा छैन ?	०-१			
ङ	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको विकासको लागि छुट्टै कोष तथा बजेटको व्यवस्था भएको छ (जस्तै बाल विकास कोष, अपाङ्गता विकास कोष, छात्रवृत्ति कोष, दलित उत्थान विकास कोष आदि) ? उनीहरूको सक्रियता र आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१			
च	बाल हेल्पलाइन १०९८, बालबालिका हराएमा वा भेटिएमा १०४, महिला तथा बालबालिकामाथि हुने हिंसाको बारेमा उजुरी गर्न सकिने राष्ट्रिय महिला आयोगको टोल फ्रि नं. ११४५, घरेलु हिंसा जस्ता उपयोगी जानकारीहरू समुदाय स्तरसम्म प्रभावकारी ढंगबाट सूचना प्रवाह गर्न स्थानीय संयन्त्र प्रयोग गरी लाभग्राहीहरूलाई सूचना प्रवाह गरिने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
छ	गाउँपालिकाले टोल विकास संस्था तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरू वा समितिहरू (जस्तै: महिला समुह, आमा समुह, बाल क्लब, संचार समुह, कृषि समुह) दर्ता र सूचीकृत गरी सक्रियरूपमा संचालनमा ल्याईएको छ वा छैन ?	०-१			
५	क्षमता विकास	७			
क	गाउँपालिकामा स्थानीय सरकारको संस्थागत स्व-मूल्याङ्कन गरी क्षमता विकास कार्ययोजना बनाईएको छ वा छैन ? यस्ता कार्ययोजनाका लागि आवधिक, क्षेत्रगत र वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ वा छैन ?	०-१			

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्क	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत
ख	गाउँपालिकाले संचालन गर्ने क्षमता विकास कार्यक्रमहरूमा सहभागिहरूको छनौट गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिष्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई विशेष प्राथमिकतामा राखेर आवश्यकता पहिचानका आधारमा गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१			
ग	गाउँपालिकाले स्वरोजगार वृद्धि गर्ने तथा बैदेशिक एवं रोजगारीमा जाने समुहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ वा छैन ? स्थानीय तहले रुपान्तरणीय विकासको लागि सबै वर्ग वा व्यक्तिहरूलाई ज्ञान तथा सीप विकास गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
घ	तालिम प्राप्त व्यक्तिहरूको क्षमतामा आएको परिवर्तनका सम्बन्धमा प्रभावकारी अनुगमन गर्ने गरेको छ वा छैन ? तालिमप्राप्त व्यक्ति वा सेवाप्राप्त गर्ने समुदायको आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरणमा परिवर्तन भएको अभिलेखिकरण गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१			
ङ	गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास तालिममा लैससास सम्बन्धी छुट्टै विषय राखि तालिम दिने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
च	गाउँपालिकाले महिलाहरूका रणनीतिक आवश्यकता पुरा गर्नका लागि लोक सेवा आयोग तयारी कक्षा, ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी) तयार गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
छ	लैससास विकासको लागि संघीय सरकार अन्तर्गतका सवैधानिक आयोगहरू, प्रदेश सरकार तथा जिल्लास्तरका कार्यालयहरूसँग समन्वय गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१			
६	नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासका नीति र प्रतिबद्धता	७			
क.	महिला विकासका लागि भएका बेईजिड घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धता र दिगो विकासका सत्रवटा लक्ष्यहरू, बाल अधिकार, जातीय विभेद विरुद्धको अन्तराष्ट्रिय महासन्धी (ICERD), ILO, अपांगता भएका व्यक्तिहरूको अधिकार संरक्षण गर्ने महासन्धि आदिको वारेमा स्थानीय सरकारका प्रतिनिधि र कर्मचारीहरूलाई अभिमुखिकरण गरिएको छ ? कोहि पनि पछाडी नछुटुन् भन्ने कुराको सुनिश्चितताको लागि अध्ययन र विश्लेषण गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गरिएको छ ?	०-१			
ख.	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिष्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको साथै जोखिममा परेका समुदायका लागि विशेष कार्यक्रम सहित दिगो विकासका लक्ष्यहरूको स्थानीयकरणका लागि स्थानीय तहले सरोकारवालाहरूसँगको सहकार्यमा कार्य गरिएको छ वा छैन ?	०-१			
ग.	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि (CEDAW) कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषदबाट पारीत प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरेका कार्यक्रम हरुमा रकम विनियोजन गरेको छ वा छैन ?	०-१			

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्क	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत
घ.	महिला विरुद्ध हुने सबैखालको हिंसा निर्मुल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयमै सम्पन्न गरेको छ ?	०-१			
ङ	महिला अधिकार स्थापना र महिला माथि हुने हिंसा विरुद्धको विभिन्न दिवस र अभियान जस्तै महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान, किशोरी दिवस, अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस, स्वच्छ महिनावारी दिवस सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
च	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता कार्यान्वयनका लागि बजेट विनियोजन सहित कार्यक्रम तयार गरी समयमै सम्पन्न गरेको छ वा छैन ?	०-१			
छ	समाजमा विद्यमान जातीय विभेद र छुवाछुत सम्बन्धी सामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक कुरीति र अभ्यास हटाउनका लागि बजेट विनियोजन सहित कार्यक्रम तयार गरी समयमै सम्पन्न गरेको छ वा छैन ?	०-१			
७	सेवा प्रवाह र संस्थागत संस्कृति	७			
क	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको नक्साकन तथा वार्षिकरूपमा अद्यावधिक गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
ख	गत आ.व. मा सेवा सुविधामा पहुँच नभएका समुदायहरूका लागि सेवा प्रवाहमा पहुँच पुऱ्याउन घुम्ति शिविर संचालन भए वा नभएको ?	०-१			
ग	बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, महिला र अपांगमैत्री भौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माण भएका छन् वा छैनन् ? स्थानीय तहले सेवाग्राहीहरू प्रतिक्षारत रहँदा बस्ने ठाउँको उचित व्यवस्थापन जस्तै पिउने पानी, महिलारपुरुष शौचालय, प्रतिक्षालय आदि छ वा छैन ?	०-१			
घ	महिला कर्मचारीहरूको गर्भावस्था र बच्चालाई स्तनपान सम्बन्धी संवेदनशीलतालाई ध्यान दिने गरिएको छ वा छैन (जस्तै गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा लगाउन नपाइने) ?	०-१			
ङ	राष्ट्रिय तथा स्थानीय अभियान र सम्बन्धित मुद्दाहरूमा (जस्तै निकृष्ट प्रकारको बालश्रम, बाल विवाह, बहुविवाह, दाइजो प्रथा, वोक्सी, छुवाछुत प्रथा तथा घरेलु हिंसा, महिला हिंसा उल्मुलन र नियन्त्रणका लागि) अभियानरचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
च	महिला हिंसा विरुद्धको शुन्य सहनशिलता अपनाईएको छ वा छैन ? कार्यक्षेत्रमा हुने यौनजन्य हिंसा र दुर्व्यवहारको सम्बोधन गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१			
छ	गाउँपालिकामा लैससासमैत्री आचरण, भाषा, व्यवहार आदि प्रयोगमा आएको छ वा छैन ? यस्तो व्यवस्थाका लागि पहल गरिएको छ वा छैन ?	०-१			
८	सुशासन	७			

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्क	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत
क	स्थानीय तहले सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, सामाजिक परिक्षण, लैससास परिक्षण, गुनासो सुनुवाई, सामुदायिक सूचना पाटी, नागरिक वडापत्र जस्ता सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरूको कार्यान्वयन प्रभावकारी ढंगबाट गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
ख	सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरूको प्रयोग गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१			
ग	गाउँपालिकाले नियमित रूपमा आयोजना गर्ने सार्वजनिक सुनुवाईमा बर्हिगमन अभिमत (Exit Poll) र नागरिक प्रतिवेदन पत्र (CRC) गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
घ	Website निर्माण गरी विभिन्न सूचनाहरू (बार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, आय-व्यय, पार्श्वचित्र, जोखिम नक्साकन, आवधिक तथा रणनीतिक योजनाहरू, पञ्जीकरणको तथ्यांक, सामाजिक सुरक्षा भत्ताको विवरण तथा अन्य नियमित सूचनाहरू आदि) सार्वजनिकिकरण गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
ङ	सार्वजनिक महत्वका सूचनाहरू साथै माथि “घ” मा उल्लेखित विवरण प्रकाशन गरी स्थानीय संचार माध्यम तथा सूचना पाटी वा सवैको पहुँचमा हुने स्थानमा सर्वजनिक गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१			
च	लैससासका राम्रा अभ्यासहरू, घटना अध्ययन आदिको प्रकाशन गर्ने, स्थानीय तहका समितिहरूमा छलफल गर्ने, अन्य स्थानीय तह, नागरिक समाज तथा प्रदेश र संघ सम्बन्धित निकायहरूसंग आदान प्रदान गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१			
छ	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको पहुँचका लागि गरिएका सूचना, शिक्षा र संचारको (IEC materials) प्रवाह गरिएको छ वा छैन ? गरिएको भए त्यसले स्थानीय तहको विकास कार्यहरूमा सहभागितामा वृद्धि ल्याएको छ वा छैन ?	०-१			

ख) लैंगिक परीक्षण कार्यक्रमका केही भलकहरु

लैससास परिक्षणका केही भलकहरु

लैससास परिक्षणका केही भलकहरु

लक्षित समुह छलफलको केही भलकहरु

ग) सहभागी नामावली

क्रं सं	नाम थर	पद	कैफियत
१	श्री रामकुमार आचार्य	अध्यक्ष, थाक्रे गाँउपालिका	
२	श्री अम्बिका रुपाखेती पौडेल	उपाध्यक्ष, थाक्रे गाँउपालिका	
३	श्री शेषकान्त पौडेल	नि. प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	
४	श्री ईन्द्रबहादुर थापा	वडा अध्यक्ष वडा नं. १	
५	श्री राजकुमार पौडेल	वडा अध्यक्ष वडा नं. २	
६	श्री अमितकुमार घले	वडा अध्यक्ष वडा नं. ३	
७	श्री गणेशमान वाइवा	वडा अध्यक्ष वडा नं. ४	
८	श्री भुमीबहादुर तामाङ्ग	वडा अध्यक्ष वडा नं. ५	
९	श्री पुर्णबहादुर कार्की	वडा अध्यक्ष वडा नं. ६	
१०	श्री रामकुमार वस्नेत	वडा अध्यक्ष वडा नं. ७	
११	श्री केशव प्याकुरेल	वडा अध्यक्ष वडा नं. ८	
१२	श्री दिलबहादुर भुजेल	वडा अध्यक्ष वडा नं. ९	
१३	श्री गोकुलप्रसाद लामिछाने	वडा अध्यक्ष वडा नं. १०	
१४	श्री रविप्रकाश ओम्हा	वडा अध्यक्ष वडा नं. ११	
१५	श्री कुमार विश्वकर्मा	कार्यपालिका सदस्य	
१६	श्री शुसिला सुवेदी	कार्यपालिका सदस्य	
१७	श्री कृष्णमाया आलेमगर	कार्यपालिका सदस्य	
१८	श्री रजनी लामा	कार्यपालिका सदस्य	
१९	श्री रमीला विडारी	कार्यपालिका सदस्य	
२०	श्री कोपिला सापकोटा	अधिकृत, थाक्रे	
२१	श्री सीता गुरुङ्ग	अधिकृत, थाक्रे	
२२	श्री दीपा घिमिरे	रोजगार संयोजक	
२३	श्री अम्बिका घर्ती	थाक्रे गाँउपालिका	
२४	श्री मीना सापकोटा	थाक्रे गाँउपालिका	
२५	श्री संगीता सापकोटा	थाक्रे गाँउपालिका	
२६	श्री रोजीना रिजाल	थाक्रे गाँउपालिका	
२७	श्री सौगातजंग थापा	थाक्रे गाँउपालिका	
२८	श्री चेतराज ऐर	थाक्रे गाँउपालिका	
२९	श्री अनुप ढकाल	ईन्जिनियर , पुर्णीमा	
३०	श्री गणेशप्रसाद जोशी	योजना तथा शासन सल्लाहकार, पुर्णीमा	
३१	श्री रामशरण सदाशंकर	थाक्रे गाँउपालिका	
३२	श्री पवित्रा अर्याल	कानुनी सहजकर्ता	
३३	श्री अमृत सुनार	कार्यपालिका सदस्य	

३४	श्री लक्ष्मण शाह	खाद्य शाखा उप प्रमुख	
----	------------------	----------------------	--

सहभागिताको अवस्था

महिला	पुरुष	दलित/जनजाति/मधेसी	जम्मा
१३	२१	११	३४

घ) कार्यक्रमको विस्तृत विवरण (दुई दिने कार्यशाला) :

क्र.सं.	पाठ्यक्रमको शिर्षक	उद्देश्य	विषयवस्तु	समय	विधि
पहिलो दिन					
१	परिचय, कार्यक्रमको उद्देश्य माथि प्रकाश	सहभागिहरुलाई कार्यक्रमको उद्देश्य बारेमा जानकारी हुनेछ		१/२ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> प्रवचन छलफल अनुभव आदान प्रदान
२	लैससासको महत्व, लैससास परीक्षण विधि र सूचकहरुमा जानकारी	सहभागिहरुलाई लैसासास परीक्षणको विधि र सूचकहरुको बारेमा जानकारी हुनेछ	लैसासास परीक्षणको विधि र सूचकहरु	१.५० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> प्रवचन छलफल अनुभव आदान प्रदान प्रस्तुति
	चिया समय				•
३.	सबैको सहभागितामा सूचकहरुको विश्लेषण अंकभार दिने	लैसासास परीक्षणको सूचकहरु बारेमा सचेतना तथा लैसासासको अवस्था बारेमा जानकारी हुनेछ	लैसासास परीक्षणको विधि र सूचकहरुको विश्लेषण	२ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> प्रवचन छलफल अनुभव आदान प्रदान प्रस्तुति
४	माकुरेजालो प्रस्तुति	पुग्नुपर्ने लक्ष्य र हालको अवस्थाको चित्रवाट प्रस्तुतिले महशुसिकरण हुनेछ ।	माकुरेजालो चित्रको प्रस्तुतिमा सहजिकरण		•
दोश्रो दिन					
४.	पहिलो दिनको समिक्षा	लैसासास परीक्षणको सूचकहरु बारेमा पुनः स्मरण हुनेछ ।	सहभागिवाट अघिल्लो दिन भएका गतिविधिहरु को	१/२ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> प्रस्तुति

क्र.सं.	पाठ्यक्रमको शिर्षक	उद्देश्य	विषयवस्तु	समय	विधि
			समिक्षा गराउने र नपुग भएका विषयमा थप स्पष्टता गराउने ।		• छलफल
५.	SWOT analysis गर्ने र लैससासको विश्लेषण गर्ने, समुह कार्यको प्रस्तुति	लैसासास विश्लेषण गरी थप जानकारी प्राप्त हुनेछ ।	लैसासास विश्लेषण (सवल, कमजोर, अवसर, चुनौति)	१:३० मिनेट	• प्रवचन • छलफल • अनुभव आदान प्रदान • समुहकार्य र प्रस्तुति
६.	कार्ययोजना तयार गर्ने	सहभागिहरुले आफ्नो संस्थाको कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्न सक्षम हुनेछन्	कार्ययोजना फारम	२ घण्टा	• प्रवचन • छलफल • प्रस्तुति
७	कार्यक्रमको मूल्याङ्कन र समापन			३० मिनेट	

ड) लक्षित समूह छलफल प्रश्नावली (आमा समूह वा महिला समूह, बालकलव, उपभोक्ता समूह)

वडा नं. ११ र ६ का समूहहरु

आमा समूह वा महिला समूह सम्बन्धी प्रश्नावली:

१. आमा समूहले हाल सम्म गरेका प्रमुख कामहरुको वारेमा बताईदिनुस			
आमा समूह गाउँपालिका वा वडामा सूचीकृत भए नभएको	छ	छैन	
आमा समूहले पालिका वा वडावाट तालिम, सचेतना अभिवृद्धि सम्बन्धि कार्यक्रम पाए नपाएको			
पालिका वा वडावाट आमा समूहले पाएको अन्य सहयोग			
वडा तथा वस्तीस्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा तपाईंहरु सहभागी हुनु भएको छ वा छैन ? को को सहभागि हुनु भएको छ ?			
पालिका तथा वडाले वस्तीस्तरको योजना तर्जुमा गर्दा वडाका सबै जातजाति, लिङ्ग, वर्गका मानिसहरुको सहभागिता हुन्छ कि हुन्न ?			
वस्तीस्तरको योजना तर्जुमा बैठकमा सहभागि भएको भए तपाईंहरुको अनुभव बताउनुस			
२. तपाईंको समूहको महिला हिंसाको वारेमा अनुभव बताउनुस ?			
शारीरिक चोटपटक जस्तै आगो लगाउने, कपाल कुईयाउने, पिट्ने, हातहाला हाल गर्ने छ कि छैन ?			
संवेगात्मक तथा मानसिक हिंसा: विवाह गरेर ल्याएसी वास्तै नगर्ने, विना कारण छोड्दिने, तर्साउने, धम्काउने, सानो बच्चासंग आमालाई अलग्याउने, शारीरिक क्षमताले भ्याए भन्दा वढी काम लगाउने प्रचलन छ कि छैन ?			
महिलामाथि यसरी हुने हिंसा कम गर्न प्रयोगमा ल्याइने टोल फ्रि नं. को वारेमा जानकारी छ कि छैन ? जस्तै ११४५			
अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस मनाउने गर्नु भएको छ कि छैन ?			
महिला विरुद्ध हुने १६ दिने अभियान सञ्चालन गर्नु भएको छ कि छैन ? छैन भने किन ?			
छुवाछुत, जातिय विभेद, लैङ्गिक विभेद हटाउनका लागि समूहले केही पहल गरेको छ कि छैन ? छ भने के के गरेको छ ?			
छुवाछुत, जातिय विभेद, लैङ्गिक विभेद हटाउनका लागि पालिका तथा वडावाट तपाईंको वडामा सचेतनामूलक कार्यक्रम भएका छन कि छैनन ?			
तपाईंको वडामा महिला स्वास्थ्य सम्बन्धि शिविर सञ्चालन भएका छन कि छैनन ? यदि छ भने तपाईंहरुले भाग लिनु भएको छ कि छैन ?			
महिला शशक्तिकरण सम्बन्धी रेडियो वा टि.भि.मा कार्यक्रम हेर्नु हुन्छ ?			
३. महिला हिंसा विरुद्धको शुन्य सहनशीलताको वारेमा बताउनुस			
शुन्य सहनशीलता छ वा छैन			
शुन्य सहनशीलता न अपनाउनाले के असर पर्छ तपाईंहरुलाई जानकारी छ कि छैन ?			
४. गाउँपालिका वा वडामा सेवा लिन जाँदा तपाईंले गरेको अनुभव बताउनुस			
सेवा लिन जाँदा वस्ने ठाउँको व्यवस्था, खानेपानीको व्यवस्था, सौचालय, प्रतिक्षालय कस्तो लाग्यो ?			
सेवा दिने कर्मचारीहरुको स्वभाव कस्तो लाग्यो ?			
५. तपाईंको वडामा महिलाहरु गर्भवती हुँदा गरिने स्याहार सुसारको वारेमा बताईदिनुस			
के गर्भवती महिलाहरुले गर्भ परीक्षण गराउँछन ?			
गर्भवती भएको बेला घरवाट उचित माया, स्याहार तथा पोषिलो खानेकुरा पाउँछन ?			
गर्भवती भएको बेला जोखिमयुक्त काम गराउने प्रचलन छ कि छैन ?			

वच्चालाई आमाको विगौती दुध खाउने चलन छ कि छैन ?			
आमाले वच्चालाई आफूले चाहेको समयमा स्तनपान गराउन सक्ने नसक्ने अवस्था कस्तो छ ?			
६ महिनासम्म आमाको दुध बाहेक अन्य कुरा पनि खाइन्छ कि के छ ?			
६. गाउँपालिकाले विभिन्न प्रकारका नीति जस्तै ऐन कानून बनाउंदा तपाईंहरूसंग परामर्श लिने गरेको छ कि छैन ?			
गाउँपालिकाले हालसम्म के के नीतिहरु बनायो यसको बारेमा तपाईंहरुलाई थाहा छ कि छैन ?			
थाहा नभएको भए के कारणले थाहा नभएको ?			
७. उपभोक्ता समितिमा महिलाहरुको सहभागिताको बारेमा बताईदिनुस न			
तपाईंको समूहवाट कसैले उपभोक्ता समितिमा प्रतिनिधित्व गर्नु हुन्छ कि हुन्न ?			
उपभोक्ता समितिमा कम्तिमा ३३ प्रतिशत महिला सहभागी हुन्छन कि हुन्नन ?			
उपभोक्ता समिति गठन गर्दा सवैलाई जानकारी हुन्छ कि हुन्न ?			
उपभोक्ता समिति गठन गर्नु पूर्व आम भेला हुन्छ कि हुन्न ?			
उपभोक्ता समितिमा मुख्य पद मध्ये एउटामा महिला छन कि छैनन तपाईंको वडामा ? जस्तै अध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष मध्ये १ जना ।			
उपभोक्ता समूहले अनुगमन समिति बनाए नवनाएको			
उपभोक्ता समितिले बैठकमा दलित, विपन्न, महिला आदि लाभान्वित वर्गलाई समेत सहभागी गराई छलफल गराए नगराएको			
उपभोक्ता समितिले अनुगमनका चेकलिष्ट बनाए नवनाएको ?			
उपभोक्ता समितिले अनुगमनको प्रतिवेदन बनाउने गरे नगरेको			
उपभोक्ता समितिले बनाएको अनुगमन प्रतिवेदन गाउँपालिकाको अनुगमन समितिसंग छलफल हुने गरे नगरेको ?			
उपभोक्ता समितिले योजनाको पारदर्शिताका लागि सार्वजनिक लेखा परीक्षण गर्ने गरेको छ वा छैन ?			
गाउँपालिका वा वडा कार्यालयले आयोजना गरेको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा सहभागी हुने गरेको वा नगरेको ?			
गाउँपालिका वा वडा कार्यालयमा नागरिक वडापत्र भए नभएको जानकारी छ कि छैन ?			
गाउँपालिकाले उपभोक्ता समिति सम्बन्धि बनाएको ऐन नियमको बारेमा उपभोक्ता समितिलाई जानकारी छ कि छैन ?			
उपभोक्ता समितिलाई आफ्नो काम कर्तव्य र अधिकारको बारेमा गाउँपालिकाले अनुशिक्षण गरेको छ कि छैन ?			
८. बालबलबले गरेका महत्वपूर्ण काम बताईदिनुस			
तपाईंहरुलाई बालअधिकारको बारेमा के थाहा छ ?			
तपाईंहरुको वडामा बालहिंसा छ कि छैन ? (पिट्ने, नाम विगारेर भन्ने जस्तै रामे, गाली गलौज गर्ने, आरोप लगाउने आदि)			
विद्यालयमा लठ्ठीले पिट्ने चलन छ कि छैन ?			
समुदायमा वा विद्यालयमा बाल यौनहिंसाका केसहरु घटेका छन कि छैनन ?			
वडाका सवै विद्यालयहरुमा बालबलब छन कि छैनन ?			
बालबालिकाले सवै खोप पाएका छन कि छैनन ?			
तपाईंहरुको वडामा बालविवाह हुने गरेको छ कि छैन ?			
सवै बालबालिकाले चर्पीमा दिसा गर्न जान्छन कि जान्नन ?			

वालक्लवलाई वडा तथा पालिकाले क्षमता विकासका कार्यक्रममा सहभागि गराएका छन छैनन ?			
वालक्लवको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको बैठकमा सहभागिता कस्तो छ ?			
वालक्लवले बहुविवाह रोक्न पहल गरेका छन कि छैनन ?			
वालक्लवले वाल अधिकारको सचेतना निर्माण गर्न सडक नाटक गरेका छन कि छैनन ?			
गर्भपतन गराउने चलन कस्तो छ ?			
वडामा टुहुरा वालवालिका, सडक वालवालिका, होटेलमा काम गर्ने वालवालिका छन कि छैनन ?			
वालभरिया छन कि छैनन ?			
विद्यालयभित्र छुवाछुत छ कि छैन वालवालिका बीच ?			
दलित वालवालिकाका लागि दिइने वालसंरक्षण रकम सबैले पाएका छन कि छैनन			
वाल हेल्प लाइन १०९८, वालवालिका हराएमा वा भेटिएमा १०४			
वालअधिकार महासन्धीको वारेमा तपाईंहरूलाई थाहा छ ?			
यस वडामा अपाङ्ग वालवालिका छन कि छैनन ?			
हाम्रा विकास संरचना खानेपानी धारो, चर्पी, भवन अपाङ्गमैत्री छन कि छैनन ?			
वालक्लवले दाईजो प्रथा, बोक्सी प्रथा, छुवाछुत, घरेलु हिंसा, महिला हिंसा घटाउन भूमिका खेलेको छ ?			
सरसफाई अनि खुला दिसामुक्त अभियानमा वालवालिकाको भूमिका छ कि छैन ?			
गाउँपालिकाले वालवालिका सम्बन्धि के के ऐन नियम बनाएको छ सो सम्बन्धमा वालक्लवलाई जानकारी छ कि छैन ?			
वालक्लव सूचीकृत भएको छ कि छैन ? वडामा वा पालिकामा ।			
कोही वालवालिका विद्यालय जानवाट छुटेका छन छैनन ?			